

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Ionstoni|| Theatrvm|| Vniversale Omnivm|| Animalivm||
Qvadrpedvm

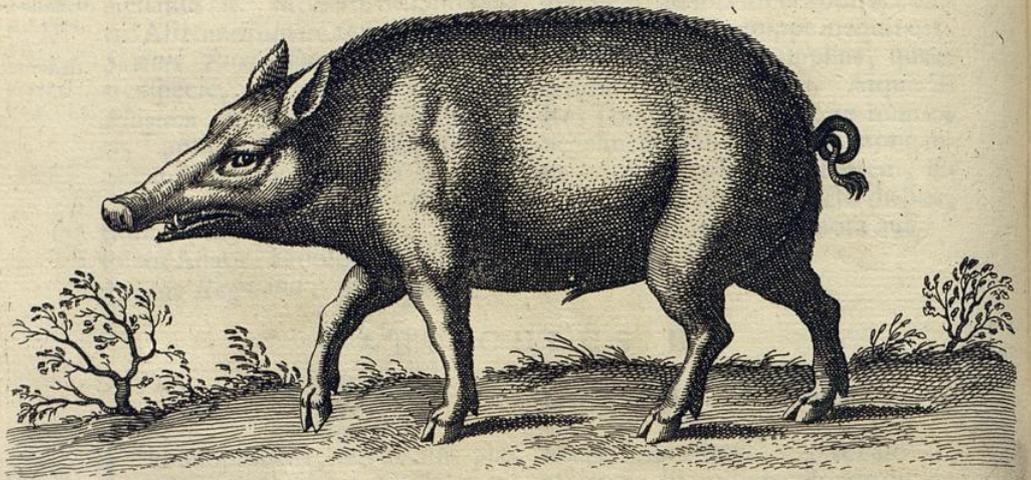
Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLV.

VD18 90528808

Caput IV. De Quadrupedibus non ruminantibus.

urn:nbn:de:gbv:45:1-10966

Aper

Wildschwein

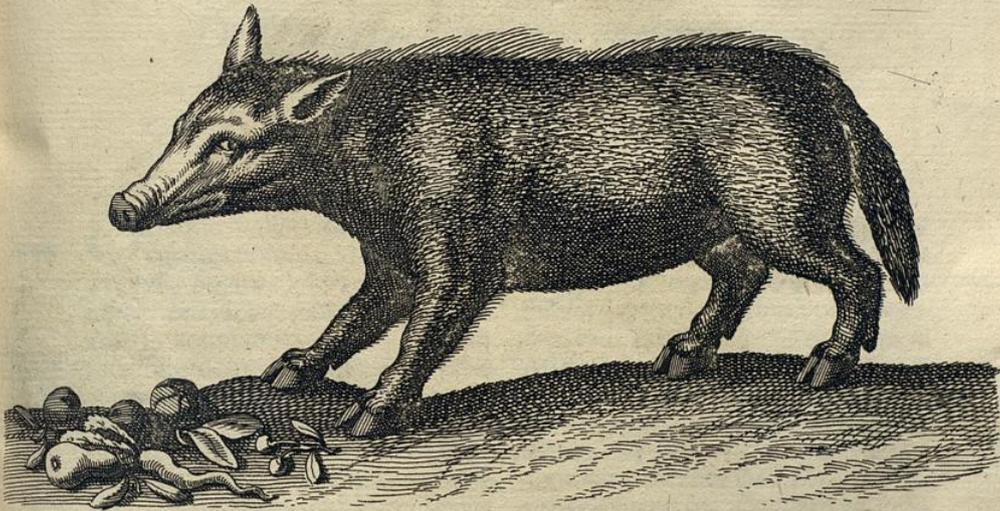
Scrofa

Mock

Porcus pumilo Taxus porcing

Aper . Wildschwein

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text centered below the first drawing.

Faint, illegible text centered below the second drawing.

Non

Var
R.L.

Id
c.3.

equus, a dorso ad capitis verticem. In gradiendo claudicare videtur, nunc dextris, nunc sinistris, non modo cruribus, sed etiam lateribus, cum ex terra aut potum aut cibum necesse haberet, crura latissime distendebat priora. Nonnisi enim late diductis, longeque diu arcuatis tibiis, cibum ex terra capere potest. Addendum ex Iosaphati Barbari Veneti itinerario, linguam duos pedes longam, suboscure quasi violacei coloris, teretem sicut anguillis, habere, hac ramos, frondes, herbasque carpere, mira celeritate in os trahendo, ut vix ab attento spectatore videatur. Purchasius ex Fernando Iesuita, tam vastum animal esse scribit, ut eques rectus sub eius

dorso transire possit. *Reperitur in* ^{Locus,} Africa, apud Troglodytas, ut ex Strabone habemus, et Aethiopia. Romanis omnium primus ludis suis exhibuit Caesar Dictator, postea Gordianus decem exhibuit, Aurelianus aliquot in triumpho duxit. Leoni Imperatori oblatus est ab Aethiopibus, Frederico a Sultano Babylo- <sup>Solin. Po-
lyhist.c.43</sup> nio, Laurentio Mediceo ab alio Sultano. Tractu motuque tam facili hanc feram Heliodorus prodit, ut eam quo velit, tenui capistro vertici devincto, veluti fortissimo vinculo magister perducatur. Iudaeis prohibita est in cibis. Unde forte frequen- ^{Suidas,} tiorum olim in Iudaea fuisse colligas.

CAPUT IV.

De Quadrupedibus non ruminantibus.

ARTICULUS I.

De Sue.

^{Nomen,} **Q**uinq̄ue in descriptione suis occurrunt nomina, videlicet, *Sus*, *Porcus*, *Scrophæ*, *Verris*, et *Maialis*. *Sus* Graecis est *ὕς*, nomen et Apro commune, unde latinum fluxisse videtur. Olim, ut verbis Varronis utar, dicebatur *Thysus* dicta, ab illo verbo quod dicunt *θύειν*, quod est immolare. Ab suillo enim genere pecoris immolandi initium primum sumtum videtur, cuius vestigia, quod initiis Cereris porci immolantur, et quod initiis pacis foedus cum feritur, porcus occiditur, et quod nuptiarum initio, antiqui Reges ac sublimes viri in Hetruria in coniunctione nuptiali, novus maritus et nova nupta primum porcum immolant. Prisci quoque Latini et etiam Graeci in Italia idem fecisse videntur. Nam et nostrae mulieres, addit idem, maxime nutrices, naturam, qua foeminae sunt appellat procum, et Graece *χοίρον*, significantes esse dignum insigni nuptiarum. <sup>Varro R.
R.l. 2, c. 4.</sup> *Porcus* Iliodoro quasi ipureus dicitur, <sup>Iliodor. l. 12
c. 1.</sup>

quod se coeno et limo illinat, immergat et ingurgitet. Varronis locus, in quo dicitur, Porcus, quod Sabini dicunt de Aprino Porco Poridus, inde Porcus nisi a Graecis, quod Athenis in libris sacrorum scriptum est, *καπρῶν καὶ πῶρκα*, difficilis nimis est. Videtur tamen esse Graecum antiquum, sed obscuratum, quod nunc eum vocant *χοίρον*. *Scrophæ* originis est incertae. Quidam ex sonofictum nomen aiunt. Graecis est *γρομφᾶς* et *στροφᾶς*. Significat suem, quae saepius peperit, et aliquando pro ipsa porca peculiariter sumitur. *Verris*, dicitur porcus non castratus et mansuetus. Marcellus silvaticum pro apro dixit. *Maialis* est verres seu porcus castratus, ut inter equos canterius, inter gallos gallinaceos capus. *Hybridæ* antiqui vocabant sues semiferos, id est, ex domestico et fero progenitos. *Descriptione* notissimi animalis etsi opus non videatur, paucis tamen singularia quaeque attingemus, et quidem

dem per saturam. *Offibus* itaque parum medullae inest, *Pili*, qui, quod rigidiores et erecti, *setae* dicuntur, crassiores sunt, quam in bubus et elephantis, apud nos fere rufi, in Galia et Italia nigri, in Provincia, quod si bene a nobis observatum, plerumque versicolores, qui in cervice rigent, *λεφίαν* vocamus. *Pinguedo* inter cutem et musculos collecta *lardum* dicitur, axungia vero, adeps suillus inveteratus, aut cum sale, aut sincerus. *Cerebrum* pinguisculum est, et magis minuitur luna decrescente, quam ulli animali. *Oculi* cavi profundique, ut sine vitae periculo eximi non possint, quare vel altero tantum privati extinguuntur. *Supercilia* nasum versus deorsum nutant, ad tempora vero retrahuntur. *Nasi* pars extrema crassa est, *frons* angusta, *labra* lata. *Os* totum valde porrigitur, et, ut facilius infodiat, latum est. *Rostrum* dicitur, et cutem in eo callum Grammatici vocant. *Dentes* foeminis pauciores sunt, quam maribus, nec unquam decidunt. *Corium* circa cervicem durius, *κόλλοπα* vocant. *Corda* articulatione habent sues. In *auriculis* invenitur humor quidam felli similis, minus tamen liquidus, sed densitate sua humori splenis similis. *Ventriculus* amplus est flexuosusque, ut diutius concoquat cum levibus et paucioribus crustis. In *iecinore* lapilli candidi inveniuntur. Caro exos infra umbilicum *Speçile* dicitur. Plures habent foeminae *Mammas* toto ventre duplici ordine, quod numeroso foecunda sint partu, generosae duodenas, vulgares binis minus. Eaedem *genitale* ea continent parte, qua pecoris ubera habentur, et cum per libidinem turgent ac pruriunt ad coitum, sursum tantisper hoc retrahunt, vertuntque foras, ut inde mari coitus sit facilior. Rescissum id longe productius, et dehiscens amplius est. *Apria* vulvae inter foemina adhaeret, qua maribus testes maxime continentur. *Caudam* intorquent, et talo probiore carent inter solipedes et bifultos ambigui. *Sine Liene* putantur inve-

Plin. M. N. 2. 11. c. 37.
Aristot. H. A. 2. c. 1.
Aristot. 1. 3 de partib. c. 4.

Aristot. H. A. 1. 6. c. 18.

niri, qui vel ex tamariscinis alveis bibere, vel radicem splenii comedere. *Costas* iisdem denas apud Plinium legimus. Sed de interioribus suis ita Severinus. In sue asperae arteriae circuli cartilaginei oblique descendentes. Verum cum primus circulus, qui latissimus est omnium, sit paulo minor, quam transversus, caeteri vero inferiores sint obliqui, necessario inter hos, et primum erat intercapedo, quae ut compleretur, posuit natura quartam circuli partem, qua respicit posteriora latior, qua vero in anteriora desinit, auctam. Aliud est notandum ab his non dissimile: In circulis paulo inferioribus, quam sint medii, fecit natura duos semifectos, qui sibi parte acutiore invicem occurrunt, cuius varietatis usus adhuc ignotus. In intestinis tenuibus ileo quippe, parte externa tubercula quaedam visa duriuscula feminis lentis magnitudine et figura, quae, me trahente, secuti sunt ab interna parte lumbrici duo, alter longitudine palmi, alter longitudine digiti. Uterque cavus et plenus succo albo veluti chylo aut colostro, formam autem referebant ambo veri lumbrici terrestres. Discite igitur sic haerere lumbricos humanis intestinis. Illa autem durities nodosa, in quam insertum erat os lumbrici facta est, puto, ab ulcere et morsu lumbrici. Cuticula in sue concolor est pilis albis nigris, etc. De *utero* vero suis a se secto, ita scribit. Praeterea, quae scribit Sylvius, in extremis cornubus appendices quaedam membranaceae exungues, in quibus, ut apparet, reservantur fecum et urinaecrementa. Vena umbilicalis bifida, cum appropinquet utero, umbilicalia vasa primo sub aliam sinistram tendentia, mox cervicem transversim amplectentia, revolvuntur extrinsecus ad brachium dextrum. In foetu vero ipso circiter menstruo omnia fere viscera interna conspicua. *Hepar*, ventriculus, intestina, lien, renes, diaphragma, cor, pulmo. Cor albidum, pulmo concolor hepatis, hepar rubrum opacum, renes magni, pro ratione vena-

Zootom.
Democrit.
p. 299.

Locus,
Strabo
ogr. 1.

Citius

nae apparentis per rectos pedes anteriores, posteriores, sed magis per posteriores. Item iugulares etiam illae, quae ad caput ascendunt, labdae quasi figuram facientes. In porcello vero perfecto detecto thorace per transversas duas sectiones, primum intueris nervulos duos, qui iugulum perforantes et pericardio adhaerentes recta per cordis latera descendunt ad diaphragma, cuius circulo nerveo inferuntur per duos ramulos aut tres, hinc transit alius ramus ad ventriculi os superius. Vides hic conspicue divaricationem venae axillaris et thymiaeae. *Auriculae cordis* intus cavae, divulsae a corde parte anteriore, coniunctae posteriore. Processus *urachi* a fundo vesicae post latos digitos duos inferitur in arterias. In fine *penis* glandula rotunda. In cervicē *vesicae* glandulae duae ad hanc committuntur vasa eiaculatoria, quae, ut apparet, ad prostatas, alias glandulas, mediis venis deferuntur, et hinc ad exitum penis. In *ventriculo* et intestinis succus viscidus colore in ventriculo, ut ovi album, in intestinis vero, ut mel dilutius. Vena sine pari in medio spinae ad costas singulas utrinque mittens ramulos. Ubique fere in nostris regionibus invenitur. Strabo Galliam togatam suis ita abundare suo tempore scripsit, ut et porcorum gregibus, qui ibi alebantur, Roma aleretur, ex Lugdunensi vero Gallia optima fassamenta eo apportarentur. Sed et Syracusae proverbium obbonitatem meruere. *Caseus Siculus a Syracusis suis.* Solinus nullos in Arabia haberi prodidit, nullos in India Aelianus, ita, ut nenasci quidem illatos exspirare putent. At in terra Australi nihil esse quadrupedum, quae in nostro orbe inveniuntur, praeter bubalos, vaccas, capros, et porcos, Hesselius Gerardus in descriptione terrae Australis reliquit. Quantum ad *Cibum*, videntur sues esse quasi *πάρμαγαρι*. Vescuntur ex plantis et earum fructibus, radicibus, glandibus, casta-

neis, dactylis, vinaceis, cytiso, bulbis, rapunculi silvatici radice, cicuta, cicere, hordeo, tritico, furfure, et aliis. Glans fagea suem hilarem facit, carnem coctibilem ac levem et utilem stomacho, iligna suem angustam, nitidam, strigosam, ponderosam, querna, diffusam, et gravissimam. Proximam huic ceream Nigidius facit, nec ex alia solidiorem carnem, sed duram. Iligna tentantur, nisi paulatim detur. Fungosa caro fit, esculo, robore, subere. Haliphylaci glandem attingunt quidem, sed non nisi, cum aliud pabulum non suppetit. De Castaneis, postquam praestantiora genera recensuisset, ita subdit Plinius: Caeterae suum pabulo gignuntur, scrupulosae corticis intra nucleos quoque ruminantur. Dactylis in Aegyptio, Cypro, Syria, et Seleucia Assyriae saginantur. Fraxini quoque fructu pinguescunt. Cytisus aridus ab Aristomacho Atheniensi miris laudibus depraedicatur. Bulbi illud genus in Bavaria ideo suillum dicitur. Rapunculus vero ille silvaticus violarum folia habet acutiora, radicem candidam, dulcem, non sine lacte. Hyosciamo sumto insaniunt. Ad viridia pabula haud sine noxa deducuntur. Nec carnibus abstinent. Occisorum alatronibus corpora in silvis devorasse exemplis probari posset. Propriis foetibus non parcere, nec a gallinis aut anseribus hieme imprimis abstinere experientia me docuit. Effodiunt et lumbricos, limacibus quoque et testudinibus nemoralibus pascuntur. Pinguescunt sexaginta diebus, sed magis tridui inedia saginatione orsa. Fico, carica saginari, et a satietate necari, inventum Apicii fuit. Angli per integrum annum saginant, cuius pingue solidius et lautius fieri voluerint. Caeterum usque adeo sus pinguescere solet, ut se ipsa stans sustinere non possit, neque progredi usquam. Itaque eas, si quis quo traicere velit in plaustrum imponit. In Hispania ulteriore in Lusitania cum sus esset occisus, Attilius Hispaniensis mini-

me mendax, et multarum rerum peritus, in doctrina dicebat, Lucio Volumnio Senatori missam offulam cum duabus costis, quae penderet III. et XX. pondo, eiusque suis a cute ad os, pedem et III. digitos fuisse. In Arcadia spectavit Varro suem, quae pro pinguitudine carnis, non modo surgere non posset, sed etiam, ut in eius corpore forex exesa carne nidum fecisset, et peperisset mures. Idem Basileae accidisse, Gesnerus prout accepit prodidit. Sitis ipsi per aestatem infesta, sed turbida aqua pinguescit, vinaceis vero colluviei immittis, inebriatur. De *Generatione* ita breviter Plinius: Suilli pecoris admittura, a Favonio ad aequinoctium vernum, aetatis octavo mense, quibusdam in locis etiam quarto, usque ad septimum annum, in aliis erat ad octavum annum. Partus bis in anno. Tempus utero quatuor mensium, numerus foecunditati ad vicanos, sed educare tam multos nequeunt. Diebus decem circa brumam, statim dentatos nasci, Nigidius tradit. Implentur uno coitu, qui et geminatur propter facilitatem abortiendi. Remedium, ne prima subactione, neque ante flaccidas aures coitus fiat. Mares non ultra trimatum generant. Foeminae senectute fessae, cubantes coeunt. His adde Luna decrescente coire, ut Plutarchus prodidit. Verrem unicum vel decem subibus implendis sufficere, subantis vero voce audita, nisi admittatur, cibum non capere, propter copiosum humorem multum ac diu coire, initum matutinum appetere, foeminas post meridiem blandiri, et si pinguet, omnibus anni temporibus, interdiu et noctu, inire posse. Idem antequam sit anniculus prolem vitiosam generat, at foemina annicula quidem parit, sed mense Februario iniri debet, ubi decimum quintum annum nata est efferatur, nisi forte bene nutriatur. Subans vero in tantum etiam efferatur, ut hominem lacaret, candida in praeis veste indutum. Rabies ea mitigatur

aceto naturae asperso, nec praegnans venerem arcet. Eandem tantum coitu spumam fundere diligentiores observarunt. Quantum ad *Partum*, apud nos sedecim parere audio, inquit Gesnerus, sed raro saepe octonos vel denos. Paucissima prima portione edere, vigere secunda, nec senescentem copia foetis defici, quamquam lentius coeat, Aristoteles auctor est. Aliis placet, tot parere debere porcos, quot mammas habet. Foecundior tamen putatur alba. Foetus, qui in utero laesus minutusque fuerit, *Metachaerum* dicitur, quasi Posthumum voces. Pollux cordos et parvos porcos *metaxoipes* appellat. Hieme editi, sunt exiles, et infelicissime nutriuntur. Helvetii Martio natos praeferunt. In calidioribus regionibus melior est hiemalis, quam aestivus. Cum scropha peperit, primas mammas primo, qui editus fuit porco praebet. Eae sunt faucibus proximae, et plurimum lactis habent. Suam quoque quisque novit in foetu, quo genitus est ordine eaque alitur, nec alia. Detracto illa alumno suo, sterilefcit illico ac resilit. Uno vero ex omni turba relicto, sola munifex, quae genito erat attributa, descendit. Si gravidae glandem copiosius ederint, abortum faciunt. *Antipathiam* generant sues cum *Elephantis*, *Lupis*, *Salamandris*, *Vuguento amaracino*, *mustela*, *hyoscyamo*, *scorpionibus*, *equis*, et *novellis segetibus*. Elephas grunnitum eorum ferre non potest. Lupus *oviparus* seu compactuos agredi non audent ob vocem. Salamandras absque periculo devorant. Amaracinum unguentum ipsis venenum est. De Mustelae discordia apud Plinium legimus. *Hyoscyamo* enecantur. In Scythia a Scorpionibus unico ictu exanimantur. Equo, teter odor, turpis grunnitus, foedus halitus, insensibilis dentes nunquam amittat, debiles tamen et tota vita infirmi redduntur, post gustatas segetes novellas, natura pene indomitam obscoeni. pecoris ingluviem sic placentente,

M.H. n. l. 1. c. 14.

Varro R. R. l. Plin. H.N. l. 11. c. 37.

Generatio. Plin. H.N. l. 8. c. 51. Aristot. H. A. l. 2. c. 1. et l. 5. c. 14. l. 6. c. 12.

Plutarch. de Iside et Osiride Plin. l. 10.

Plutarch. de Iside et Osiride Plin. l. 10.

M.H. n. l. 1. c. 14.

Columella R. R. l. 7. c. 9.

Plin. H.N. l. 8. c. 51.

Arist. H.A. l. 5. c. 14.

Plin. H.N. l. 1. c.

Antipathia.

Phile in Carm.

Aelian. H. A. l. 9. c. 28.

Plin. H.N. l. 10. c. 74. Aristot. H. A. l. 8. c. 29.

Rhodi. Lect. l. c. 26.

stente, quando aliter reprimi non potest. De *Aetate* hoc habet Plinius, oculo amisso putari cibo extinguui, alioquin vita ad quindecim annos, quibusdam ad videnos. Inter *Morbos*, quibus sues laborant, est praecipue *χαλαζα*, seu grando, quae in viventibus latet, in dissectis apparet, nec ulla fere est, quae non grandinis tria ad minimum grana habeat. Subiectae inprimis huic, quibus crura, collum et armi carne humidiores constant. Cognoscuntur, quod in inferiore linguae parte haereant, et si fetam dorso evellas, cruorem pili inversi radices exhibeant. Cum a magno fervore in frigidam incumbunt, praesertim si non statim pergere cogantur, membrum omnibus convelluntur. Insestantur et a pediculis, et aestate, nisi frequenter excitentur, lethargo captae dormiunt. Corripiuntur et raucedine, angina, strumis, et alvi profluvio. Nisi assatim biberint, pulmonariae evadunt. Ad *Ingenium* pertinet, quod de *brutalitate*, *spurcitie*, *immensa libidine*, et *voracitate* dicitur. Maxime certe brutum est animamque ei pro sale datam, haud illepide existimabatur. Volutari in luto est eorum requies, ut lavatio hominis. Loca, in quibus se volvunt, volutabra dicuntur. De *Ardore in venerem* superius diximus. Gryllus tamen apud Plutarchum singularem in eadem modestiam et continentiam probat. Non hic inquit, ut inter homines, foeminae simulatione ludunt, aut lididini, fraudes, praestigias denegationesque praetextere solent, neque mares, stimulo et luxuria agitati, mercede, labore, aut obsequiis coitum redimunt, sed doli expertem et tempestivam sectantur venerem, quae stato anni tempore cupiditatem animalium, velut germen quoddam excitans, illico restinguit. De *voracitate* etiam superius aliquid attactum. Ne cadaveribus quidem sui generis abstinet. Inextinguibilis haec vorandi aviditas, Laphygemus dicitur, ut *Caelius Rhodiginus* observavit. Huc

vocum humanarum intellectus pertinet. Compertum, agnitam Suarii, furto abactis merisque navigio, reclinacione unius lateris remeasse. *Vox* ipsis est Grunnitus. De *Vsu in Cibo* verum fateamur necesse, quod Plinius dicit, neque alio ex animali numerosiorem materiam ganeae, quinquaginta prope sapes cum caeteris singulos. Nota apud Livium de Chalcidensi hospite historia, qui varietatem exquisitam ciborum, et speciem ferinae carnis ex mansuetio suae produxerat. Heroico aevo in pretio fuisse apud Homerum invenies, vescabanturque macilentia servi, pinguior Dominorum usibus cedebat. Solemnitas quoque Saturnalium, non alio pene cibo, certe non lautiore transigebatur, ut observavit Lipsius eoque itum luxuriae, ut et integri ique farti, unde Porcorum hortulanorum et Troianorum nomina, apponrentur. Taceo, ita artificiose apparasse, ut ab altera parte esset *ὀπίσθεος καὶ κραιβάθεος*, assatus et probe tostus, ex altera vero iurulentus, ut pote ex aqua coctus, ita etiam iugulatus, ut *ἀσφατος* videretur, quod apud Athenaeum videre est. Porcelli tamen maxime in deliciis, quos *δελφάνας* et *δελφάνια* Graeci vocabant. Reperiuntur vero etiam, qui suilla in totum abstinent, Iudaei nempe, quibus lege prohibita est, Arabes, quod apud Solinum legimus, Muhamedani, qui ex porci naribus murem natam fabulantur, Mauri, Tartari, ut et olim prodente Pausania, Pessinuntii. Caeterum si de temperamento et quomodo se ad sanitatem humanam caro suis habeat quaeras, Delphacum, qui et *λακτινδοπούλοι* dicuntur humida est et superfluitatum abundans, nec boni succi. Suilla Simeoni Sethi boni succi et facilis concoctionis, propter similitudinem, quam cum humano corpore habet, magisque, quam alia cibaria alit. Hoc postremum et Galenus quidem concedit, athletarum exemplo fretus, sed addit, bubulas in tantum lentore antecedere, in quantum bubulae

Acti.
 Plin. H.N.
 l. 8. c. 51.

Plin. l. c.

Livius
 Dec. 4. l. 5.

Lipsius in
 Saturnalib
 Macrob.
 Saturn. l. 3.

Plin. H.N.
 l. 8. c. 51.

Athen Di.
 prof. l. 9.

Solin. c. 46

Galien. de
 Alim. fa-
 cult.

Rhodig.
 Lect. l. 25.
 c. 26.

lae

lae fuillas crassitie vincunt. Alibi tamen ex pedestribus probatissimum cibum suppeditare ait, quod et apud Hippocratem invenies. Idem porcinas pravas esse ait. Suavissima suis mediae aetatis, iuniorum, si diu in ventriculo retineatur, corrumpi solet. Athenaeus ex Sicilia tanquam praecipuas laudat. Apicius varie porcellos praeparabat. Unde farfiliis, liquaminati, assi, Vitelliani, Flacciani, laureati, Frontoniani, Oenogerati, Celsiniani, tragani, et caeterorum nomina. *Iecur* omnibus praefertur, si quis animal arida sicu paverit, ut apud Aetium extat. Habitaet tamen et aliae partes in pretio apud veteres, collum nempe, glandium, vulva eiecitia inprimis post porcaria, lardum, perna, petafo, testiculi, sincipita, omasum, et caeterae. Inter pernas laudabantur, Asiaticae, Lyciae, Cerretanae, Italicae, nunc Britannicae, Westphalicae, Moguntinae, Ruthenicae. Ex carne et aliis fiunt, isicia, profecta, lucanicae, falisci, fundali, farcimina, hotelli, apexabones, tomacula, ossa hira seu hila, afratum, tuceta, sartutilli et alia, quae alibi DEO volente explicabimus.

Usum medicum quod spectat, accuratissime iste a Gesnero describitur, *Carnium* decoctum opitulatur contra buprestim. *Sanguine* porci calido bene verrucae inunguntur, ubera vero suis sanguine circumlita minus crescere Plinius auctor est. *Axungia* porcelli masculi lactentis castrati, illa maxime, quae in ventre intra carnem circa peritoneum ad unguenta paranda a pharmacopoeis adhibetur, a Medicis ad emolliendum, discutiendum etc. Fracta ossa lardum elixum atque circumligatum mira celeritate solidat. Pannis illinitur cum calce. Cum genista tusa genua dolentia sanat. Cum vino falso contra hyosciamum bibitur, pecoribus quoque optime auxiliatur. *Iecur* cum vino sumtum venenatorum morsibus medetur, aslum alvum fistit. *Vesica* urinam ciet, si terram non attigerit, publi

Hippocr.
de rat. vi-
sus in
acut.

Athen. l. 22

Usum in Me-
dicina.
Galen. de
Anti dot.
l. 2.

Plin. H.N.
l. 28. c. 9.

imposita. Verrina usta in potu feliciter contra mictionem in voluntariam exhibetur. *Testiculi* inveterati, et in suis lacte tritici contra comitalem morbum dantur. *Pernae* scrofinae os amplissimum combustum, gingivas siccatur, et adstringit. *Talus* combustus, donec e nigro albescat, et potus doloribus coli succurrit. *Lac temporibus* in unctum vigiliis compefcit. *Succerda* in farinam redacta ruptis ex aceto salutaris est. Plura vide in Gesnero. De *Differentiis*, hoc duntaxat occurrit, alium esse *silvestrem* de quo nunc agemus, alium *domesticum*, de quo iam dicta accipi debent. Moderni scriptores *Guineensium* et *fluvialium* mentionem faciunt, quibus adiungi potest *Tapirete* congener sui animal. *Guineensis*, et e Guinea in Brasiliam translatus, figura ut nostrates et rufi coloris, in hoc autem differt a nostratibus, quod *caput* habeat non ita elatum, *aures* autem longas et acutas plane et prolongatis acuminibus, *caudam* longam usque ad talos propendentem, pilorum expertem. Totum corpus tegitur *pilis* brevibus rufis splendentibus, non setis, quibus et in dorso caret, sed tantum versus caudam in dorso et circa collum paullo longiores habet pilos. Plane cicur. *Porcus fluvialis*, Brasiliensibus Capybara, figuram pene porcorum habet, magnitudine exaequat porcum annum vel bimum nostratem. Longitudo corporis a capite ad anum circiter duorum pedum, crassities ventris sesquipedis. Caret *cauda*. *Pedes* quatuor porcini, anteriores quatuor ungulis, posteriores tribus praeditos. Estque in anterioribus *ungula* media longissima, duae breviores, quarta minima, in posterioribus media longior et duae minores, habet et callum ad suffraginem usque. *Capitis* longitudo decem digitorum, et crassities totidem fere, habetque crassum et impropportionatum caput, et os longissimum ac crassum, oculos magnos, nigros, aures parvas, subrotundas, ferior

Differt

Maregar.
Hist. Bras.
lienf. l. 66.
7.

Aide
Hist.
fule.
Nove

Inferior *maxilla* brevior superiori, continetque in utraque antierius duos *dentes* incurvatos, qui ad sesquidigitum prominent extra alveolos suos, et ad duos fere digitos sunt inserti, sed non eminent extra os, sed ut in leporibus intus continentur. *Dentes* reliqui mirandi sunt, constat totus ordo in qualibet maxilla octo ossibus, in quolibet nimirum latere quatuor, et quodlibet os tres dentes inseparabiles praesentat, ut ita sint in qualibet maxilla dentes viginti et quatuor, et in totum quadraginta octo, sunt autem omnes in extremitatibus plani. Comedunt gramen et fructus varios. Caro comeditur, licet non bene sapiat, melior asina, caput inprimis. *Tapierete* Brasiliensis, Lusitanis *Anta*, animal quadrupes magnitudine iuveni semestris, figura corporis quodammodo ad porcum accedens, capite etiam tali, verum crassiori, oblongo, superius in acumen desinente promuscide super os praecipiente, quam validissimo nervo contrahere et extendere potest, in promuscide autem sunt fissurae oblongae. Inferior *oris* pars brevior est superiore, maxillae ambae antierius fastigiatae, et in qualibet decem *dentes* incisarii superne et inferne, hinc per certum spatium utraque maxilla ca-

ret dentibus, sequuntur dein molares, grandes omnes in quolibet latere quinque, ita ut habeat viginti molares et viginti incisores. *Oculos* habet parvos porcinos, *aures* obrotundas maiusculas, quas versus anteriora furrigit, *crura* vix longiora porcinis, at crassiuscula, in anterioribus pedibus quatuor *ungulas*, in posterioribus tres, media inter eas maior est in omnibus pedibus, in prioribus pedibus tribus quarta parvula exterius est adiuncta, sunt autem unguulae nigricantes non solidae, sed cavae et quae detrahi possunt. Caret *cauda* et eius loco processum habet nudum pilis, conicum, parvum, more Cutian. Mas *membrum genitale* longe exferere potest instar cercopithecii. Incedit dorso incurvato ut Capybara. *Cutem* solidam habet instar alcis, pilos breves. Color *pilorum* in iunioribus est umbrae lucidae, maculis variegatus albicantibus, ut capraeolus, in adultis fuscus sive nigricans sine maculis. Animal interdum *dormit* in opacis silvis latitans, noctu aut mane egreditur pabuli causa. Optime potest natate Vescitur gramine, arundine saccharifera, brassica etc. Caro eius comeditur, sed ingrati saporis est.

ARTICULUS II.

De Apro.

Aldrov.
Hist. Br.
sulc. c. 37.
Nomen.

Apri nomen feris suis duntaxat competit, cum suis tam de feris, quam de domesticis dicatur. Sextus tamen aprum agrestem nominat, quasi verres etiam, id est, suis cicur mas eodem nomine nuncupari possit. Graeci vocant *κάρρον*. Poetae inprimis, quod vocabulum rei rusticae scriptores de verre intelligunt, et *σάαρον*, *χλένης* vero quibusdam est *έντομίαις*, id est, exesus eunuchusque aper, atterunt

arbori aut faxo testiculos. Home-
ro *μόνορχης*, aliis suis in agris libere pascens, quasi *χλούνη*, ut Varinus habet, id est, in herbis foenove dormiens, quibusdam magnitudine viscenda aper. Aristophanes *μονίον* cum chlune eundem facit, alii et verius epitheton feri scribunt, quod cum aliis minime aggregatur. Colore sunt fere nigro, vel spadiceo nigricante. Plinius pilum aereo similem agre-

Plutarch.
de causis
natur.
quaest. 12.

Descriptio.

Q

agrestibus dixit. Albos tamen se vidisse, scribit Pausanias. *Oculos* gerunt iracundis similes, et apertis palpebris patulos. *Dentes* habent magnos et recurvos, ad incidendum aptos, albos, hinc *d'egyptiæ* Homero, acutos valde, hinc Sidonio *ficæ*, quod ficarum more res quaslibet violent. In his hoc est mirabile, quod vivente bestia possunt idem quod ferrum, mortuae vero detracti, vim incisionis amisisse credantur, ut liber de natura rerum prodit. Audio exertos aliquando ita excrescere, ut circulum fere absolvant toti in se reflexi. In India cubitales dentium flexus gemini ex rostro. Cum ad terram canibus et hastis debellatus procubuit, dentem inflammato anhelitu ita ignescere aiunt, inquit Gylius, ut si quis de cervice setam detractam, ad eundem etiamnum spirantis dentem admoveat, candens in orbem contrahatur ac aduratur: ac si eo dente canes insectantes attigerit, statim ignita vestigia pelli ipsorum imprimat. Hinc dentes aprorum *di-donæ* cognominavit Oppianus. *Os* habent ad modum scuti, quod venabulis et macherae opponunt. *Fel* nullum. *Sanguinem*, qui fibris refertus non est. Nulli sunt in Creta, si Plinio credimus, nulli in Africa, si huic et aliis, idem de India Ctesias prodit. At apud Theophrastum legimus, in Aegypto, in Nilo, infulas magnas coagmentari, fuesque permultos in eis nasci. In Macedonia mutos esse Aeliasus prodidit. Hispani in quadam novi orbis parte invenerunt nostris minores, caudis brevissimis, adeo, ut abscissas fuisse arbitrarentur, pedibus etiam distimiles, posteriores quippe aiunt pedes in his apris uno digito non unguato constare, carnibus multo, quam nostrorum tum suavioribus, tum salubrioribus. Scilicet, palmeta ibi prope littus multa erant, inter quae et palustres ulvas, magna aprorum multitudo libera vagabatur. Lycotas rusticus in Bucolicis Calphurnii refert, se vidisse Romae in spectaculis niveos lepores, et

non sine cornibus aprorum. *Cibus a-* ^{Cibus.} pri non alius, quam cicurati porci, glandes, poma, hordeum, herbae, radices, et alia. Lumbricos etiam rostro effossos comedit. Ficus aridas supra modum adpetere, ex Aelian. ^{Aelian. H. A. 1. 17. c. 31.} H. A. 1. 17. c. 31. Minus tamen immoratur foetidis, quam domesticus. Inveniuntur aliquando inter filicum folia, quae ipsi sibi collegerunt aut substraverunt. Genus vero quoddam farris, quo Germani circa Alsatiam vescuntur, acutis armatum aristas, non attingunt propter aristarum acutiem, ut Tragus prodidit. De *Generatione* hoc habemus, in venerem dum inflammantur, cervicis fetis sic inhorrescere, ut cristae galearum esse videantur. Spumas fundunt ab ore, magno dentium stridore concrepant, et effervescentem spiritum anhelant. Admissi mares bilem deponunt, reiecti vel vi subigunt, vel opprimunt. Principio hiemis coeunt, vere pariant, petentes maxime in via, praerupta, angusta et opaca. Mas cum foeminis conversari dies triginta solet. Numerus partus, et tempus ferendi idem atque in urbanis suis. Semel anno gignunt, et apris maribus non nisi anniculis generatio. *Vox* etiam similis, sed foemina vocalior est, mas raro vocem emittit. Quantum ad reliqua, quae ad huius quadrupedis naturam spectant, solent in remotis et profundis praecipitum locorum recessibus versari. Auditu nos vincunt, gregatim incedunt, nec alios, quam de sua progenie secum vesci patiuntur, lacrymam dulcem habent, spumant, dum exagitantur tenacem. Tam gravis iisdem sua urina est, ut nisi egesta, fugae non sufficiat, ac velut devincti opprimantur. Exuri illa eos tradunt. Mitigati tarde concipiunt, nec nisi ab infantia educati. Ab aconito et sanchi radice occiduntur. Cum per imprudentiam hyosciamum comederunt, statim attrahunt posteriora, ita demisse sese gerentes, hinc, contracti quamvis,

Pausanias
in Arcadi-
cis.

Oppian. de
venat.

Locus.

Theophr.
H. P. 1. 4.
c. 134.

Aelian. H.
A. 1. 17. c. 10.
Plin. H. N.
1. 11. c. 51.

Petrus
Martyr.
Decade
Ocean. 1. 2.

Aelian. H.
A. 1. 17. c.
31.

Tragus
Hist. plant.
T. 1. c. 29.

Generatio.

Aristot. H.
A. 1. 6. c. 28.

Plin.
1. 8. c.

Plin. H. N.
1. 6. c. 34.

1. 6. c. 34.

Gesin
P. 10
quad

quamvis, ad aquas perveniunt, et collectis cancri vescuntur. Edera in morbis sibi medentur. Ad quadrupatum capiunt incrementa. *Mufica* illecti capiuntur, ideo in leporario quodam Varronis in Tusculano, ad buccinam inflatam, certo tempore conveniebant ad pabulum. Sapiunt vestigia palude confundere. Foeminae, si multae simul sunt, fugiunt, ubi vident venatorem cum natis, sed ubi quis aliquem ex natis venatur, non amplius fugiunt, ne si una quidem sit, sed ruunt adversus capere molientem. Dentes acunt ad luctam. Inter se concertantes, cum viderint lupos, quasi confederati, se iuvant mutuo, et ad vocem clamantis, quotquot audierint concurrunt. Caeterum, vivaria aprorum caeterumque silvestrium, primus togati generis invenit Fulvius Hirpinus, qui in Tarquinienfi feras pascere instituit, nec diu imitatores desistere, L. Lucullus, et Q. Hortensius. In *Cibus* adhibitos et adhuc adhiberi, nemini ignotum. Primus Romanorum P. Servilius Rullus, pater eius Rulli, qui consulu Ciceronis legem agrariam promulgavit, solidum aprum epulis apposuit. Apri vero *milliarit* dicebantur mille librarum, quos solebant in coenis apponere Romani. De Condimentis consule Apicium. Caro ipsa melior domesticae suis carne, cito descendit, multum nutrit, et succum gignit crassum ac viscosum. Helioabalus exhibuit sumina aprugna per dies decem, tricesima quotidie cum suis bulbis. Quo die Lentulus flamen Martialis inauguratus est, in coena fuerunt, lumbi aprugni, sumina, et synciput aprugnum. Invenere et in *Medicina* locum. *Cerebrum* contra serpentes cum sanguine laudatur, veneratorumque carbunculis succurrit. *Lardum* elixum atque circumligatum mira celeritate solidat fracta. Epinyctides adipe cum rosaceo unguuntur. Cinis *maxillarum* ulcera sanat, quae serpunt. *Dentis*

scobes pleuritida solvunt. *Pulmo* cum melle commixtus pedibus a calceamentis laesis supponitur. *Iecur* lethargicos excitat, et auribus purulentis instillatum proficit, ex vino potum, citra salem recensque alvum sistit. Calculi in eo inventi et triti calculos pellunt. *Fel* tepidum illitum strumas discutit, et coitum stimulat. *Vngularum* exustarum cinis potioni inspersus, plurimum urinae difficultates iuvat. *Vngues* exusti et triti submeiulis in potione profunt. *Fimus* aridus in aqua aut vino potus reiectiones sanguinis sistit, vetustum lateris dolorem mulcet, ad rupta et convulsa ex aceto bibitur, luxatis cum cerato rosaceo medetur. Recens et calidus praecipuum est contra fluxum narium remedium. Ex vino subactus, et emplastri more impositus, quicquid corpori inhaeserit, celeriter extrahit. Tufus cribratusque et cum melle deteriore subactus, articulis impositus medetur. *Vrina* purulentis auribus infunditur. *Vesica* elixa et manducata submeiulis prodest. Plura in Gesnero vide. Ad *Differentias* refero *Zainum*, de quo *Nierembergius* ita: Montanam miri ingenii feram vocant *Indi coya mel*, alii *quaubcoya mel*, alii *quaubtlo coyamel*, alii *quapicotl*, alii *faissou*, alii *saynum*, sive *zabinum*. Similis est nostrati aproni, nisi quod minor sit et deformior, umbilico eius existente supra dorsum et circa renes. Mirum aspectu, ibi humor aqueus receptus digitis expressus effluit, nec tamen inquit Franciscus Hernandus, verus est umbilicus, aut subest quidquam ab eo, quod in aliis animalibus reperiri solet diversum, quod eo dissecto cognovimus, aliudve quam glandulosa quaedam et mollis pinguedo. Antonius Herrera putat respirare per supinum hunc umbilicum. Foetidus est. Larius omnino favet. Scribit aprum Americanum habere foramen in dorso quemadmodum in capite sues marini, quo spiritum emittit

Plin. H.N. 1.8. c. 27.

Varro R. 1.1.3. c. 14.

Vesic.

Plin. H.N. 1.8. c. 51.

Lamprid. in Helio- gabalo.

in H.N. 5. c. 34.

Gesnerus p. 1047. de quadruped.

Differentia
Nieremb.
Histor.
Natur.
Exotic. 1.9.
c. 27.vobis
i. 1. 1. 1.

admittitque, addit frendere terribiliter, et macilentiorē esse nostratibus. Attentior est censura Francisci Hernandi de tumulo dorsi. Iracundi sunt. Venatores conscendunt arbores, accurrit grex Zainorum, mordent et lacerant truncum, cum hominem non possint, quos ille superne tutus venabulo caedit. Gregatim discurrunt, eligunt ducem, et ut fertur, minorem aut vi-liorem omnium. Antonius Herrera scribit esse senem et flaccidum, neque nisi duce occiso societatem et cohortem dissolvere, prius enim occiderentur, quam regem defere-rent, auctor est Petrus Simon. Aliqui Bachiris hoc imputant. Mirum odium in tigridem. Dux Zaino-rum convocat, quoscumque potest sui generis, usque ad trecentos aut plures, quemadmodum Imperator con-ducit militem. His copiis in- vadit tigridem, quae, licet ferocif- sima prae omnibus Americanis feris, vincitur multitudine non sine ma- gna Zainorum strage. Inveni in- numeri occisi simul cum tigride, ut paucissimi possint epiniciū canere. De ingenio huius ferae sic narrat *Franciscus Hernandus*: Ferus est ac truculento morfu, cum primum est captus. Sed cum cicuratur, pla- cidus est domesticis, et habetur in deliciis. Caro est similis suillae a- prugnaeve, sed durior atque insua-

vior. Setae sunt asperae, albo ac nigro promiscue variatae colore. Vescitur glandibus, radicibus et aliis montanis fructibus, nec non vermiculis, lumbricis, atque aliis huiusmodi animalibus, quae lacu- stribus, humidis et uliginosis locis nascuntur. Devastant etiam sacra, cum ab eis non arcentur. Grega- tim ambulat, et redditi mites aluntur quibuscumque esculentis. *Digitum* pedum variant. Siquidem alii productiores sunt, alii breviores. Scri- bunt aliqui apros Indicos brevissi- mis esse caudis, ut abicissas esse pu- tes. *Pedibus* etiam esse nostratibus dissimiles, et posteriores uno digito non unguolato constare. Carnes multo nostrorum carnibus saporif-iores salubrioresque, sed sarnis o- pus est praecidi umbilicum, alio- qui uno die corrumpuntur. Idem est cum Taiacu Caaigora Marcgravii, Icon tamen variat, et descriptio plenior est. Ideo et hanc et illam addidimus. Habuit eum et quidem familiarissimum Amplissimus de Laet, quem cum per semestre et amplius humidis cibis aluisset, mortuus est ex ileo, ut videbatur. Valcken- burgius umbilicum illum mammam esse putabat, quod vasa mammaria haberet. Verum, qui animal pen- nitius norunt, catulos suos illa parte alere negant.

TITULUS II.

De Bifulcis aquaticis.

CAPUT UNICUM.

De Hippopotamo.

Aldrov.
Digit. l. 1.
c. 12.

Ad Bifulca Hippopotamum re- tuli Aristotelem secutus. Ad digitata tamen recentiores referunt, et forte, ut ex icone et descri- ptione apparebit, melius. Dici- tur vero Hippopotamus, id est, fluviatilis equus, non, quod e- quum similitudine referat, sed quod magnus sit, ut *intraos* vim augendi significatum habeat. Fluvius ille

Nilus est. Dicitur et *equus Niloti- cus*, *bos marinus*, teste Bellonio, *porcus marinus*, quod parte ante- riore bubulam figuram, reliquo corpore suillam repraesentet, *ele- phas marinus*, tam ob magnitudi- nem, quam ob dentium candore et duritiem. Sed et *elephan- tus Aegypti*, *Rosmarus*, *Robart*, *Gomarus*, in regionibus in primis Prete

Bellon. de
aquatilib.